

Күлчөпөрөнүн аријасы

ССРИ халг артисти Шөвнәт Мәммадова консерваториядан ева көлөндө бори йорулдугуну инсс едиб пианомум архасына кечди. Инс чох севдини бир маъныны — Узејрин «Аршин мал алан» опереттасындан Күлчөпөрөнни аријасыны чалмага башлады. Чалды, чалды, өзүндө јүнкүлүлүн дуду, ча, ванлашды, даһа да һовасо келди. Өзүнү бир вахт олугу нимн һажаты тәчәтә аялаһан бир гыз нимн тәсәвүвә етди. Бәли, бир вахт олдуғу нимн... О, һансы вахт иһти? Шөвнәт о дөврү хатырлаһанда һәм сөвинч, һәм дә һәр дөр һисси галһини бурјуруду. Буна сәхмәјарағ, тез-тез хатырлајырды.

1912-чи ил... Шөвнәт илк дәрә иди ни, Бакија кәлимиш. һәким Ахундовун евиндә дүшүмшдү. һәкимни арзәди. Сурајја ханым ону мейрибанлығла гаршыламыш, иһтич бир отағы гызын иһтијарына вермишди. Шөвнәт Италијанын Милан шаһәриндә тәпис алырды, тоғадү кәсилдәји үчүн кәлимишди. Баны миллионерләрнини јанына кәриб тоғадү күн берә етмәк вә тәһсил үчүн јенә јола дүшкән истәјирди. Амма бу истәјинә һанл ола билмәди. Милонерләрдән бири ону ханһини сојугһанлығла динләјиб, аңа илә деди:

— Охумәг һәзиз ләзимдир! Ка, сиб гызсан, өзү да кәзәл-кәучк. Кап, сәни бир довләтлјә эрә верим, хош күн мәр... Шөвнәтин ганы гарәлды. О, дәрди ни. Сурајја ханымә сөйләди. Гадын она тәһсил вериб базара кетди. Бир әз сонра галһини зәнич чалһинди.

Евдә һеч ним олмадығһандан гыз галһија кәлди.

Башында гара папағ, әлинда бурулмуш ног вәриг, әлбәттиз бир кәч галһија көрүндү.

— Кими истәјирсиниз? — дедә Шөвнәт соруду.

Кәч һәзәтлә баш әјиб сөйләди: — Шөвнәт ханым ләзимдир, әмәр мумһүнсә...

Гыз гулағларына инанмады; бәндә ону һеч нас танымырды. Гаршысындағы кәчидә биринчи дәрә иди ни, көрүрдү. Елә шашырымшды ни, чынғырыни чыхармадан она һәртәлә бахырды. Галһидән инарә чәлиб: — Булурун, — деди. — Ичәри кечин.

Кәч диварлары халһиларла өзәсиниш, пәнчәрәлариндән түл пәрдәләр әзилмиш һүндүр вә мениш отаға дәжи олду. Архасынча кәлән, көзүнү ондән чәмәјән јарашығы гызә оахды вә күлә-күлә соруду: — Дәјсән Шөвнәт ханым сизсиниз?

— Бәли, мәнәм.

— Кәлини, таныш олаг. Узејир һа-чыбәво.

Бу әд Шөвнәтә таныш иди, онун һагһида чох ешитмишди.

— Булурун, отурун, — дедә гыз ону стола дәвәт етди.

Узејир ступ чәниб отурду. Гызә Италијаданы тәһсил, Милан консерваторијасы бардә суалар верди, сонра деди: — Тәзә сәр дүшүнүрәм. Ондан бир арија јарымыш; сәнин үчүн көтәрдим, кәчим охуја биләрсәним!

— Чалышарам. Узејир нот вәрагини она узатды. Хошбәхлигдән һәнимин евиндә пиано вәрди. Аријаны чалһа башлады. Шөвнәт пианонун јанында дәжә-нәб, охумага чалышырды. Отаға һәзин, инчә бир мусиги долурду. Шөвнәт көзүнү нот вәрагиндән чәниб бу мелодиядан дипломәјә баш-

лады. Еш һәсрәти, сәмини дүғуларла долу олан хош мусиги Шөвнәтин урәт телләрине елә тохунду ни, өзүндән асыл олмадан, севинчлә гышырды:

Өрәнчәјәм, охујаңағам... чох хошума кәлир... Ханһи едирәм, бир дә чәлиң. Дипломәк истәјирәм.

Узејир јенә барнағларыны пианонун диллары устундә кәздириди. Шөвнәт индә мелодияны доғағалты зүмдәме едирди. Бирдән о, һәвәслә охума башлады. Бәстәкәр башыны чәвириб гызә бахды, сәнин бахышлары илә «Јахшыдир, Јахшыдир» дөјиб ону руһландырды. Шөвнәт гәнадәһ-мыш нимн иди, елә јүксәк бир ешгә охујурду ни, Узејир мәрфут етди-јиндән хәбәрсиз иди...

— Охумағыныз хошума кәлир, мәни севиндириндиң. Шөвнәт ханым! — дедә Узејир гызә мурачәт етди. — Һәммән бу сәри битирәчәјәм. Дәһа сизим кәзәл антрисамыз вәр, дәрә чәмәјә дәјмәз.

Бу тәрифдән Шөвнәтин Јаңағлары дәһа да гызарды. Узејир ајага галһды, нот вәрагинә ишәрә едәрәк сөйләди:

— Гој сиздә галһын. Јахшы-јахшы оранһин. Мән јенә кәләчәјәм, арзуларһымыз, ишларһимиз чөхдур. Һәләһин... Узејир кәдәһин сонра Шөвнәт бир мүддәт һеч нә елә билмәјиб ләл, сәнит далады. Узејирлә көрүш гызә сәнин сәһрәлоһишынә... * * *

Шөвнәт Узејирә сәбирсизлидә кәз-

ләјирди. һәм аријаны охумағ, һәм дә онуиһа мәсләһәтләшмәк истәјирди. Бәстәкәр вә динә әмәл едиб, нимн күндән сонра јенә кәлди. Бу инһичи көрүш чох фәрәһли вә шәһ кечди. Узејирн Јаздығы аријаны Шөвнәт ним дәрә охуду, отағда рәгс едирмиш ни, ним фырланды. Бирдән миллионерн дедији сөз јадина дүшдү, буну Узејирә данышды. Бәстәкәр чидиләди: — Шөвнәт ханым, сизә охумағ лә-зимдир, һәммән.

— Нечә едим?! Мәнә һеч кәс һомәк етир...

Узејир фикирли-фикирли Шөвнәтин үзүнә бахды, о, бу гызын истә-дәдинә инанмишды. Азәрбәјҗан тә-дзриңдә антрисалара бәјүк еттијач вәрди. Бәли бир вахта ону тәһсил-дән сәхләмәт олардыми?! — Виз сәна һомәк едәрин, — дедә Узејир гәтәјитлә дилләнди. Ајага галһды, јенә кәләчәјини сәләјиб кетди.

Ертәси күн сәһәр Узејир галһида көрүндү, амма ичәријә кирмәди. Шөвнәт әхшам театра кәлмәсини тә-шүшәрди. Театр! Гыз бутун күнү дү-шүндү, сәбирсизлиңә, интизәрлә пәнчәрәдән бахды, отаға кәзди. Ан-чәк хәбәри јох иди ни, ону пәһ мәр-ағла, һәм дә дәншәтин һадисәләр кәзләјирди. * * *

Театрда Узејир тәпмәк үчүн әзијәт чәкәди. Чүни бәстәкәр өзү ону гар-шылајиб балача отаға апарды. Шөвнәт инчәри бирдә танымадығы ним һәдәфин ајага дурдуғуну, она тәрәф кәлдијини көрдү. Узејир:

— Таныш олуң, Шөвнәт ханым, — деди, — Бу һүсәјингу Сарасонин, бу Ај Мирзәга Әлиевдир.

Көрүшүләр, Мирзәга шән зарар-тындән гәлмәди, гызын үзүнә оахыб: — Ај Узејир, — деди — бу ни, ушағдыр. Бәнтә һаны бәс?

— Балачалығина бахмә... чоғақ гиздир...

Сарасон динмир, һәрдән мейрибән нәзәрләрә бахырды. Бир әз сонра Шөвнәт үчүн һор шәј ајдын олду.

(АРДЫ 4-ҮҮ СӨННӨДӘ)

